

Nr 664

Av herr Nilsson, Ferdinand, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 49, angående anvisande av medel till jordfonden å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1963/64, m. m.

(Lika lydande med motion nr 809 i Andra kammaren)

Enligt proposition nr 49 har rationaliseringen inom jordbruk och skogsbruk fått en omfattning som statsmakterna inte förutsett vid medelstildelingen till ändamålen i fråga. Lantbruksstyrelsen framhåller att erfarenheten visar att utbudet av fastigheter, särskilt i områden där förekomsten av ofullständiga jordbruk är stor, ökar i mycket snabb takt. Enligt styrelsens mening är här den aktiva inköspolitik en nödvändigt instrument för att omhänderta den mark som utbjuds och för att underlätta en omställning av sådan undersysselsatt arbetskraft, som önskar övergå till annat förvärvsarbete. Lantbruksstyrelsen framhåller särskilt att man nu mera konsekvent inriktar sig på samlade insatser av större omfattning för yttre rationalisering i skogsmarken.

De i propositionen åberopade framställningarna av lantbruksstyrelsen om medel till jordfonden gäller dels budgetåret 1963/64, dels budgetåret 1964/65. Beträffande det sammanlagda medelsbehovet för budgetåret 1963/64 framhåller lantbruksstyrelsen i en i januari ingiven framställning att detta kommer att uppgå till 90 å 100 milj. kronor. Personalresurserna räcker emellertid inte för en verksamhet av sådan omfattning utan styrelsen bedömer den sannolika medelsåtgången till 80 å 85 milj. kronor. Om sistnämnda belopp skall kunna täckas fordras ett medelstillskott till fonden på 10 å 15 milj. kronor. Lantbruksstyrelsen anger 10 milj. kronor som minimum. I en i november ingiven framställning har lantbruksstyrelsen beträffande budgetåret 1964/65 framhållit att medelsbehovet utöver de 50 milj. kronor som beräknas inflyta genom försäljningar kommer att uppgå till ca 30 milj. kronor. Styrelsen begränsar likväl framställningen för budgetåret till 25 milj. kronor.

I anledning av här nämnda framställningar har departementschefen föreslagit att 35 milj. kronor skall anvisas till jordfonden på tilläggsstat.

Vid bedömandet av förevarande fråga måste beaktas att man enligt lantbruksstyrelsens i januari ingivna framställning kommer att ha ett ackumulerat behov på 15 å 20 milj. kronor vid utgången av budgetåret 1963/64.

Härtill kommer att lantbruksstyrelsens framställning i november med ca 5 milj. kronor underskrider det då beräknade behovet för budgetåret 1964/65. Det av departementschefen föreslagna beloppet för den tidrymd lantbruksstyrelsens framställningar gäller måste därför anses otillräckligt. Detta kunde redan nu föranleda en avsevärd uppräknings av anslaget till jordfonden. Enligt vår mening måste emellertid medelsbehovet i fonden bedömas i ett vidare sammanhang än som framgår av propositionen, vilket vi återkommer till i det följande. I förevarande sammanhang föreslår vi att det av departementschefen föreslagna beloppet höjes till 40 milj. kronor.

Såsom ovan framgått är de personella resurserna otillräckliga för att de statliga organen skall kunna lämna den medverkan i rationaliseringsverksamheten som motsvarar det aktuella behovet. Av denna anledning har lantbruksstyrelsen hemställt att den i lantbruksnämndernas avlöningsstat för budgetåret 1964/65 avsedda anslagsposten till ersättningar för sakkunniga uppräknas med 500 000 kronor. Styrelsen har härvid erinrat om att lantbruksnämnderna med i stort sett oförändrade personella resurser under senaste året ökat inköpsverksamheten med nära 65 procent och framhållit att det torde bli beroende av tillgången på erforderlig personal om värdering, individualplanering och försäljning av den inköpta marken skall kunna genomföras i tillräckligt snabb takt. Enligt vår mening bör denna lantbruksstyrelsens framställning bifallas. Av tekniska skäl bör yrkandet härom få formen av framställning till Kungl. Maj:t om förslag å tilläggsstat.

Av propositionen framgår även att den ökade rationaliseringsverksamheten medfört att även behovet av kreditgarantier blivit större än som tidigare förutsetts. Lantbruksstyrelsen har anhållit om en ökning av kreditgarantiramarna till rationaliseringsändamålen för innevarande budgetår med sammanlagt 15 milj. kronor, fördelat med 8 milj. kronor till inre rationalisering, 6 milj. kronor till jordförvärvslån och 1 milj. kronor till driftslån. Denna framställning har biträtts av departementschefen. Särskilt emedan de föreslagna garantiramarna är knappt tillmätta i förhållande till det redovisade behovet kan det ifrågasättas om det behöver vara nödvändigt med särskilt medgivande från Kungl. Maj:t för jämkning mellan de olika delramarna. Ett alltmer påfallande drag i rationaliseringsverksamheten är att de olika insatserna måste samordnas. Föreligger då brist på medel för vissa insatser uppkommer hämmande verkningar för hela verksamheten. Då det därjämte möter betydande svårigheter att förutse omfattningen av envar av de olika rationaliseringsinsatserna med hänsyn till rationaliseringsobjektens skiftande karaktär, synes det lämpligt att lantbruksstyrelsen befullmäktigas att efter framställning från vederbörande lantbruksnämnd genomföra de jämkningar mellan de olika del-

ramarna som kan bli erforderliga. Härigenom torde en smidig och snabb handläggning av ifrågavarande ärenden vinnas.

De förslag som berörts i det föregående får anses tillgodose de mest angelägna behoven inom rationaliseringsverksamheten för den närmaste framtiden. Det är emellertid uppenbart att statsmakterna måste vara beredda till ytterligare åtgärder inom en näraliggande framtid. Rationaliseringsverksamheten synes vara i ett sådant utvecklingsskede att avsevärda förbättringar och förstärkningar mycket snart bör bli aktuella. Detta framgår bl. a. av nedan angivna omständigheter.

I propositionen föreslås att Kungl. Maj:t skall bemyndigas att i varje särskilt fall besluta överföra kronoegendom till jordfonden mot att ett belopp motsvarande egendomens värde överföres till den fond, varifrån egendomen överförs. Vi har sedan länge hävdats nödvändigheten av att kronoegendomar ställs till förfogande för rationaliseringsverksamheten och hälsar följaktligen det nu framförda förslaget med tillfredsställelse. Genom den föreslagna ordningen bör det äntligen bli möjligt att påräkna en aktiv medverkan från kronans sida i rationaliserings- och arronderingsverksamheten. En intensifiering på detta område kommer emellertid att öka anspråken på medel ur jordfonden liksom på kapital vid försäljning av mark som ställs till förfogande för rationaliseringsändamål och vid fullföljande av ifrågavarande rationaliseringsinsatser i övrigt. Det är även sannolikt att behoven kommer att öka också på den personella sidan. Inte minst gäller detta vid de s. k. triangelbytena, dvs. byten mellan enskilda markägare, juridiska personer och kronan, som på många håll är synnerligen angelägna. Den intensifiering av denna bytesverksamhet som begärdes i motioner från vårt håll senast vid fjolårets riksdag bör nu vara möjlig att genomföra.

Vid fjolårets riksdag framfördes från vårt håll även förslag om åtgärder för utvidgning av de koncentrerade rationaliseringsinsatser, som bedrivs i de nordligaste länen, att omfatta jämförliga bygder i andra landsdelar. I årets statsverksproposition har departementschefen redovisat att Kungl. Maj:t i anledning av framställning av lantbruksstyrelsen, lantmäteristyrelsen och skogsstyrelsen givit lantbruksstyrelsen uppdrag att i samråd med de båda andra ämbetsverken undersöka det samlade behovet av och formerna för insatser av förevarande slag inom jordbruket i Norrland och därmed jämförbara bygder. Leder detta till en ökning av de koncentrerade rationaliseringsinsatserna som här ifrågasättes föranleds automatiskt behov av olika slag som oundgängligen måste tillgodoses om effekten skall bli den avsedda. Förutom kapital- och personalbehov av ovan nämnda slag får man räkna med att kapitalfrågan i vidare bemärkelse måste uppmärksammas om de enskilda brukarna skall kunna utnyttja de driftsformer som markrationaliseringen skapar förutsättningar för. Likaså är det av vikt

att upplysnings- och rådgivningsverksamheten ges tillräcklig kapacitet — inte minst i fråga om produktionsinriktning och -planläggning — och att struktur- och driftsrationalisering samordnas. Angelägenheten av att man söker få till stånd en lämplig metodik med samlade insatser under medverkan av olika berörda organ på länsplanet har under alla förhållanden ökad aktualitet. Givetvis måste också jordbrukets och skogsbrukets rationalisering inordnas i en översiktlig planläggning, i vilken ingår även arbetsmarknads- och lokaliseringspolitik samt bebyggelseplanering m. m. Det synes även angeläget att härvid så långt möjligt gå in för en decentralisering till länsplanet.

Skall verksamheten kunna få en sådan inriktning som ovan nämnts synes vissa anpassningar av rationaliseringskungörelsen vara erforderliga. Vidare måste kapitalbehovet i fråga om både jordfonden och de i propositionen berörda kreditgarantiändamålen samt i övrigt tillgodoses och tillgången på erforderlig personal säkerställas.

Enligt vad nu är känt kan inte förslag härom från 1960 års jordbruksutredning väntas leda till konkreta åtgärder förrän i slutet av 1960-talet. Då det enligt vår mening i många bygder är uppenbara olägenheter med dröjsmål, torde åtgärder i överensstämmelse med vad ovan anförts böra vidtagas snarast möjligt. Riksdagen synes därför hos Kungl. Maj:t böra anhålla om prövning och förslag i ärendet till nästa års riksdag.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställes,

att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 49 måtte

1) till Jordfonden å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1963/64 anvisa ett investeringsanslag av 40 000 000 kronor,

2) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att å förslag till tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 måtte till Lantbruksnämnderna: Avlöningar upptagas förslagsanslag om 500 000 kronor avseende ersättningar till sakkunniga m. m. i enlighet med lantbruksstyrelsens framställning,

3) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att lantbruksstyrelsen måtte bemyndigas att vid behov genomföra jämkningar mellan de olika medelsramarna för kreditgarantier avseende lån till yttre rationalisering, lån till inre rationalisering, jordförvärvslån och driftslån,

4) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till nästa års riksdag avseende effektivisering av lantbruksrationaliseringens organisation och därmed förknippade frå-

gor rörande kapitalbehov och personalresurser i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm den 10 mars 1964

Ferdinand Nilsson
i Kungsängen

Axel Kristiansson

Bertil Jonasson

Axel E. Andersson

Harald Pettersson

Ivan Svanström

Nils Theodor Larsson

Thorsten Larsson
